תורה אור

מכלל דרישא: מין אחד ותמחוי אחד, מין אחד ותמחוי אחד צריכא למימר? אמר רב הונא הכא במאי עסקינן כגון שהיתה לו ידיעה בינתיים ורבן גמליאל היא *דאמר אין ידיעה לחצי שיעור: איתמר אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על הראשון וחזר ונודע לו על השני ר' יוחנן אמר *חייב שתים וריש לקיש אמר אינו חייב אלא אחת, *רבי יוחנן אמר חייב "על חטאתו והביא" *וריש לקיש אמר פטור "מחטאתו ונסלח לו" וריש לקיש הכתיב "על חטאתו והביא"? ההוא לאחר כפרה, ולרבי יוחנן נמי הכתיב "מחטאתו ונסלח לו"? הכא במאי עסקינן כגון שאכל כזית ומחצה ונודע לו על כזית וחזר ואכל כחצי זית אחר בהעלמו של שני-מהו דתימא ליצטרפו, קמ"ל, א"ל רבינא לרב אשי: דאיתידע ליה קודם הפרשה פליגי ובהא פליגי דמר סבר ידיעות מחלקות ומר סבר הפרשות מחלקות אבל לאחר הפרשה מודי ליה ריש לקיש לר' יוחנן דחייב שתים או דילמא דאיתידע ליה לאחר הפרשה פליגי ובהא פליגי דמר סבר הפרשות מחלקות ומר סבר כפרות מחלקות אבל קודם הפרשה מודי ליה ר' יוחנן לריש לקיש דאינו חייב אלא אחת או דילמא בין בזו ובין בזו מחלוקת. א"ל מסתברא בין בזו ובין בזו מחלוקת. דאי סלקא דעתך קודם הפרשה פליגי אבל לאחר הפרשה מודה ליה ריש לקיש לר' יוחנן דחייב שתים אדמוקים ליה קרא לאחר כפרה לוקמיה לאחר הפרשה. ואי אחר הפרשה פליגי אבל קודם הפרשה מודה ליה רבי יוחנן לריש לקיש דאינו חייב אלא אחת אדמוקי ליה קרא בכזית ומחצה לוקמיה קודם הפרשה. ודילמא ספוקי מספקא (ליה) (א) ואם תימצי לומר קאמר: אם תימצי לומר קודם הפרשה פליגי (בה) רבי יוחנן היכי מוקי ליה לקרא? בכזית ומחצה, ואם תימצי לומר לאחר הפרשה פליגי ריש לקיש היכי מוקי ליה לקרא? בלאחר כפרה: אמר עולא למאן דאמר אשם ודאי לא בעיא ידיעה בתחילה

בעל

מכלל דרישא. דאמר חייב: **מין אחד ותמחוי אחד.** בתמיה: **שהיתה לו ידיעה.** בין שני חצאי שיעור ואיצטריך לאשמעינן דלא מצטרפו דס"ד אמינא הואיל ובשיעורין שלמים חלוקין לחטאות הכא נמי לא ליצטרפו קמ"ל דהתם הוא ידיעה אבל ידיעת חצי שיעור לאו ידיעה היא: **רבן גמליאל היא דאמר.** לקמן בפרק הבונה אין ידיעה לחצי שיעור: **וחזר ונודע לו.** לקמן בעי ליה אי קודם שהפריש קרבן על ידיעה הראשונה וקסבר ידיעות מחלקות לחטאות ואע"פ שלא היתה ידיעה בין אכילה לאכילה או לאחר הפרשה וקסבר הפרשות מחלקות והא דאביי ורבא דאמרי לעיל ונודע לו על אחת מהן וחזר ואכל כו' אלמא דחדא הוא דמיחייב אי סבירא להו פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש בקודם הפרשה אינהו דאמור כריש לקיש אי נמי סבירא להו דלאחר הפרשה פליגי ואינהו דאמור קודם הפרשה נודע על השני ודברי הכל אין חלוקין לחטאות: **על חטאתו והביא.** והביא קרבנו שעירת עזים תמימה נקבה על חטאתו אשר חטא (ויקרא ד) משמע על כל חטאת וחטאת יביא: **מחטאתו ונסלח לו.** אפי' לא הביא אלא על מקצת חטאתו, ונסלח לו כולו: **קמ"ל.** (כיון (ב)) דהאי חצי זית עם זית קמא שייך בתר ידיעה קמייתא [ו]הוה כאילו נודע לו על הכל דהא אי הוה מייתי קרבן הוה מיכפר בהדיה [דזית] בלא שום ידיעה דפחות מכשיעור לא חשיב, אבל כזית לא מיכפר בלא ידיעה הלכך כי לא איתידע ליה בהדיה אלא זה אחר זה הוו ידיעות מחלקות: **דאיתידע ליה.** על השני קודם שהפריש קרבן על ידיעה הראשונה פליגי: **אדמוקים לאחר כפרה.** כי פרכינן לעיל לריש לקיש הא כתיב "על חטאתו והביא" ואוקימנא שיטתיה דתלמודא בלאחר כפרה, לוקמא בלאחר הפרשה, אבל השתא דאוקימנא בלאחר כפרה ש"מ דפשיטא לבני הישיבה שסדרו הגמ' דלאחר הפרשה נמי פטר ריש לקיש: **הכי גרסינן בספרים ישנים ודילמא ספוקי מספקא להו ואת"ל קאמר אם תמצא לומר קודם הפרשה פליגי רבי יוחנן היכי מוקי ליה לקרא בכזית ומחצה את"ל אחר הפרשה פליגי ר"ל היכי מוקי ליה לקרא בלאחר כפרה.** והכי פירושא ודילמא לבני תלמודא נמי מספקא להו פלוגתא דר"י ור"ל במאי כי היכי דמספקא ליה לדידך אי בקודם אי בלאחר בתרווייהו וכי פריך בעל התלמוד לרבי יוחנן נמי והא כתיב "מחטאתו ונסלח לו" ומשני ליה בכזית ומחלה בלשון את"ל פריך ליה ומשני ליה והכי קאמר אי הוה פשיטא לן דלאחר הפרשה הוא דמחייב [ר"י תרתי] אבל בקודם הפרשה מודה [לר"ל] לא הוה קשיא לן מידי דאוקימנא "מחטאתו" "ונסלח לו" בקודם הפרשה אבל השתא קשיא לן את"ל בהך בעיא דרבינא דבקודם הפרשה נמי פליגי וא"ר יוחנן חייב שתים, ר' יוחנן היכי מוקי לקרא "דמחטאתו ונסלח לו" ושני ליה בכזית ומחלה והכי קמשני אפי' את"ל דקודם הפרשה לחודא פליגי אי נמי בתרווייהו פליגי איכא לאוקמא בכזית ומחלה, ור"ל נמי כי פריך ליה תלמודא הכתיב "על חטאתו והביא" ושני ליה בעל התלמוד בלאחר כפרה, לעולם ספוקי מספקא ליה במאי פליגי כלדידי ובאת"ל פריך ומשני והכי קאמר את"ל בלאחר הפרשה נמי פליגי דבלאחר הפרשה פטר ליה בחד קרבן דהשתא ליכא לאוקמא לקרא "למחייב" בלאחר הפרשה, ר"ל היאך מוקי ליה להאי קרא כלומר במאי משקי ליה, ושני ליה אפילו אם תמצא לומר בלאחר הפרשה פליגי איכא לאוקמי בלאחר כפרה *ורוב התלמידים שגו בשיטה זו ודימו דהאי דהיכי מוקי לה לקרא בכזית ומחלה וחברו היכי מוקי ליה לקרא בלאחר כפרה לשון קושיא הוא ולפרושי כמו מ"ט והוצרכו לשבש את הספרים ולמחוק הוי"ו ואת"ל (ג) קמא ולהגיה קאמרינן ולהגיה על קודם לאחר ועל לאחר קודם ואין שיטת התלמוד כפי סוגייתם: **למ"ד אשם ודאי לא בעי ידיעה.** פלוגתא דר"ט ור"ע היא בכריתות בפ' דם שחיטה (דף כב:) ר"ע מחייב על ספק מעילות אשם תלוי ופי' היו לפניו שתי חתיכות א' של קדש וא' של חולין ואכל אחת מהן ואינו יודע איזו-אכל מביא אשם תלוי ומודה ר"ע שאינו מביא את מעילתו כלומר אינו משלם קרן וחומש עד שיודע לו ויביא עמה אשם מעילות ודאי כי היכי דאשם תלוי דשאר עבירות דספק כרת אינו מכפר כפרה גמורה וכשיודע לו דודאי חטא מביא חטאת אף זה כשיודע לו יחזור ויביא אשם ודאי, ר"ט אומר מה לזה מביא שתי אשמות, ולא דמי לאשם תלוי דספק חטאת, דהתם ספיקו: איל, ודאי: נקבה, הלכך כי מתידע ליה בעי לאתויי נקבה אבל זה ששניהם מין אחד כדאמר התם שממין שמביא על הודע מביא על לא הודע שזה איל וזה איל, יביא קרן וחומש ויביא איל ויאמר: אם ודאי מעלתי זו מעילתי וזו אשמי ואם ספק-שלא עתיד ספיקי להודע לי, אשם זה יהיה אשם תלוי והקדש זה לנדבה ולכי מתיידע ליה לא בעי לאתויי אשם אחרינא אלמא לא בעי ידיעה בתחילה באשם ודאי קודם הבאת כפרתו דהא לא איתידע ליה כי אתיי ומכפר עליה: **אשם ודאי.** כל אשמות קרוין אשם ודאי חוץ מאשם תלוי שהוא בא על לא הודע, והן שלשה הבאין על חטא אשם מעילות אשם גזילות אשם שפחה חרופה:

בעל

מכלל דרישא מין אחד ותמחוי אחד כו'. לעיל לא בעי למיפרך מכלל דסיפא משני מינין ושני תמחויין צריכא למימר שלא חש להאריך כיון דלא קאי הכי: **מאן** דאמר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה. פי' בקונטרס דהיינו פלוגתא דר' עקיבא ורבי טרפון בפרק דם שחיטה בכריתות (דף כב:) וליתא דהא תנן התם דדוקא במעילה מרובה קאמר ר"ע שמביא שתי אשמות משום דטוב לו שיביא שתי אשמות משיביא אשם אחד ויתנה שאם לא יוודע לו תהא מעילתו נדבה אבל במעילה מועטת מודה ר"ע שמביא אשם אחד ויתנה וטוב לו שיתן מעילה מועטת על הספק משיביא שתי אשמות וקאמרינן בגמ' מדברי שניהם נלמד [א] אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה ואם תאמר רבי טרפון דקאמר מה לזה מביא שתי אשמות משמע דעצה טובה קמ"ל אדרבה כיון דבמעילה מרובה פליגי אם כן טוב לו שיביא שתי אשמות כדאמר ר' עקיבא משיביא אשם אחד ומעילתו ויתנה כדפרישית יש לומר דר' טרפון לאו עצה טובה קאמר אלא לעולם אינו יוצא מידי עבירה בשתי אשמות אלא שיביא אשם ומעילתו ויתנה ואם תאמר ולרבי עקיבא אמאי מביא שתי אשמות במרובה ובמעוטה אשם ומעילה יביא לעולם אשם אחד ויתנה וכשיודע אז יביא מעילתו ויש לומר משום דאמר *המביא אשמו עד שלא הביא מעילתו לא יצא:

בעל

כ א מיי' פ"ו מהלכות שגגות הלכה ט :
כא ב שם הלכה י :
כב ג מיי' פ"ה מהלכות שגגות הלכה א ופ"ז הלכה ט סמג עשין ריג :

◆

רבינו חננאל

וחזקיה אמר בחמשה אברים וריש לקיש אמר אפי' באבר א' [משכחת לה] בכתף · ור' יוחנן אמר בחמשה מיני קדירות · ור' יצחק נפחא [אמר] בה' פעמים · והדר הוא כיון שהוא שני חצאי זית בב' תמחויין כמי שאינו שם חיוב חטאת היא וקתני מצטרפין וחייב חטאת · גם זה אע"פ שחלוקין הן לחטאות הן מצטרפין · ושנינן מי סברת הא דריש לקיש משום בר תוטני ארישא הוא דקתני שאם אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית ממין אחד חייב בשלמא דחלוקין לחטאות מוקמי ליה כר' יהושע וכגון שאכלו בב' תמחויין לא אסיפא היא דקתני סיפא אם אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית אחד משני מינין פטור עלה אמרי צריכא למימר · ואמר ר"ל משום [בר] תוטני לעולם ממין אחד ואמאי (תני) [קרי] לה בב' מינין כגון שאכלן בב' תמחויין ור' יהושע היא תמחויין מתחלקין בין לקולא בין לחומרא ונמצא גם זו בדברים שאין חלוקין לחטאות ואקשינן אי הכי מדסיפא ב' חצאי מין אחד בב' תמחויין וקתני פטור רישא פשום שהוא מין אחד בתמחוי אחד לפיכך חייב אמאי איצטריך למתניא להא פשיטא ומשני רבינא כגון שהיו ב' זיתי חלב בתמחוי אחד וכגון שאכל חצי זית אחד מהן ונודע לו והדר ושכח ואכל חצי זית האחר · ומתניתין רבן גמליאל היא דאמר [אין] ידיעה לחצי שיעור דתנן הכותב ב' אותיות בב' העלמות אחת בשחרית ואחת בין הערבים רבן גמליאל מחייב וחכמים פוטרין ואמרינן במאי פליגי רבן גמליאל סבר אין ידיעה לחצי שיעור ורבנן סברי יש ידיעה לחצי שיעור וכיון דרבן גמליאל סבר דאין ידיעה לחצי שיעו' כאלו אין שם ידיעה בינתים ובהעלם אחת כולן לפיכך חייב : **אתמר** אכל ב' זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על הראשון וחזר ונודע לו על השני ר' יוחנן אומר חייב שתים ר"ל אומר אינו חייב אלא אחת ר' יוחנן אומר ידיעה מחלקת לפיכך חייב שתים · ר"ל אומר אין ידיעה מחלקת ואין חייב אלא חטאת אחת ר' יוחנן דריש על חטאתו והביא כיון שנודעה לו חטאתו נתחייב בה וכשיתודע לו השניה עוד מתחייב בה דאין אדם פורע חובו במה שכבר נתחייב בו ור"ל דריש מחטאתו ונסלח כל שהוא בהעלם אחד חטאת אחד הוא ומחטאתו ונסלח קרינן ביה · ור' יוחנן האי קרא דר"ל דריש ביה הכי מנין אם אכל כזית ומחצה ונודע לו על כזית ולא נודע לו על מחצה · וחזר ואכל זית אחד בהעלמו של שני מהו דתימא לצטרף עם חצי זית הראשון ויתחייב קמ"ל מחטאתו אם כבר נתכפר מקצת מחטאתו פטור בנשאר ור"ל האי על חטאתו והביא מיבעי ליה כשנודע לו על כזית אחד וכפר עליו · ולאחר שנתכפר לו [נודע לו] על כזית השני כגון זה מודה ר"ל דצריך קרבן והא דרב [אשי] ודרבינא לא טובחא בהדיא במאי פליגי מיהו סוגיא דשמעתא לדברי הכל לאחר כפרה דראשון נודע לו השני צריך חטאת שניה והא סברא דרבה ואביי בגבריה פליגא אתרווייהו דהא אוקימנא דלתרווייהו לר' יוחנן ולר"ל כשנודע לו לאחר שנתכפר על הראשון צריך חטאת שניה ורבה אמר אכל ב' זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על אחד מהן וחזר ואכל כזית אחד בהעלמו של שני הביא קרבן על הראשון ראשון ושני מתכפר (הזה) [אלמא] ודאי אם נודע לו על השני אחר שנתכפר על הראשון אינו חייב על השני קרבן אחר שכבר נתכפר בגבריה עם הראשון ודאביי עדיפא מדרבא וקיי"ל כוותייהו דאינון בתראי : **אמר** עולא לדברי האומר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה

לקמן קב. [קה. וש"נ]

[לקמן עג.]

[שם]

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ספוקי מספקא להו ואם תימצי וכו' הפרשה פליגי ר' יוחנן כצ"ל ותיבת בה נמחק : (ב) רש"י ד"ה קמ"ל משמע לן דהאי כו' כצ"ל ותיבת כיון נמחק: (ג) ד"ה הכי גרסי' וכו' ולמחוק הוי"ו דלאו תמצי לומר קאמר ולהגיה:

**

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה מאן. מדברי שניהם נלמד כו'. כ"ב הוא רבי יוסי (וכ"כ הרז"ה והרמב"ן בהידושיהן דלא כרש"ל) דבכי ידיעה בתחלה כמ"ש [בכריתות] ד' כ"ב ר"י מודה כפרה מאוחר כהס בכי נבלה ידיעה כו' וזהו מחולק עם ר"ש ור"ש :

גליון הש"ס

רש"י ד"ה למ"ד ודאי וכו' דהתם ספיקו איל. עיין מג"א סימן ס"ק יא :

נושא
אבל ב' זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על א' ואח"כ נודע לו על הב'
מתי נודע לו על הב'
1. לפני שהפריש חטאת (על כזית ראשון)
2. אחר הפרשה (לפני כפרה)
3. אחר כפרה

מבנה (מיקום)
שאלה
תשובה
דאי סלקא דעתך הנחות של לאוי תשובתו

אם תמצי לומר ב' בדרגה של ספק

נושא מבנה
דרות בדינו חלוק קרבנות באשם ודאי
למאן דאמר

לדל סוגי בא' אפילו אחר הפרשה
בד-בעי ב' אפילו קודם הפרשה

אפשריות:

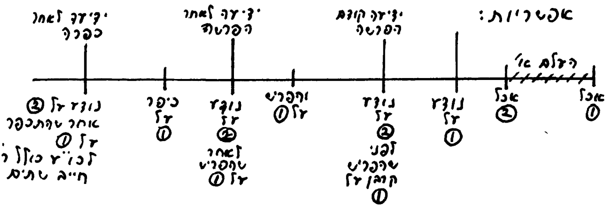

מתי חייב ב' חטאות:
1-לר"ל
2-לר' יוחנן

שאלת המפתח:
מה מחלק לחטאות
1- ידיעות
2- הפרשת הקרבן
3- כפרה